

A háztartások fogyasztási szerkezete az Európai Unió országaiban*

Gács Endre,
a Pénzügyminisztérium
ny. főtanácsadója
E-mail: endre.gacs@pm.gov.hu

A szerző az OECD adatai alapján összehasonlítja a háztartások fogyasztási szerkezetét az Európai Unióon belül. Az elemzés kiterjed a fogyasztásnak a források, a rendeltetés és a javak jellege szerinti bontására. Vizsgálja a gazdasági fejlettség és a fogyasztás szerkezetének kapcsolatát. Kimutatja az EU régi és új tagjai fogyasztási szerkezetében meglévő különbségeket. Megállapítja, hogy a magyar fogyasztási szerkezet több vonatkozásban is eltér a nemzetközi arányoktól: magas az élvezeti cikkekre és a közlekedésre, ugyanakkor alacsony a ruházkodásra és a lakásszolgáltatásokra fordított kiadások részesedése.

TÁRGYSZÓ:
Fogyasztás szerkezete.
Nemzetközi összehasonlítás.
Fogyasztásstatisztika.

* A szerző ezúttal mond köszönetet *Keszthelyiné Rédei Máriának* és *Szamuely Lászlónak* az értékes megjegyzéseikért. A fennmaradó hibák természetesen a szerzőt terhelik.

A GDP felhasználásának nagyobbik részét (körülbelül kétharmadát) minden országban a háztartások (lakosság) fogyasztása teszi ki. Ezért mind a gazdaságpolitika, mind az életkörülmények oldaláról fontos ismerni a fogyasztás struktúráját, országok közötti eltéréseit. Miután a volt szocialista országokban megszűnt a hiánygazdálkodás, ma már Európában mindenütt alapvetően a kereslet határozza meg a fogyasztás szerkezetét. Ezúttal az Európai Unió régi és egyes új tagjainak fogyasztási szerkezetét tárom fel, különös tekintettel a magyar sajátosságokra. A fogyasztási szerkezetet lehet vizsgálni makro- (nemzetgazdasági) és mikro- (háztartás-statisztikai) adatok alapján. A jelen tanulmányban a makrogazdasági szerkezetet elemzem.

Az összehasonlításokat az OECD évente több kötetben megjelenő nemzeti számla kiadványa (*OECD* [2008a], [2008b]) alapján végeztem. Ebből a kiadványból a rendelkezésére álló 30 OECD-országból csak a 19 EU-országra vonatkozó adatokat dolgoztam fel, mert Magyarország szempontjából elsősorban ezeket tartom érdekesnek. Köztük van a tizenöt régi EU-tag, valamint a négy „visegrádi” ország (Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia), amely 2004-ben lépett be az EU-ba, de már korábban tagja volt az OECD-nek.

1. A fogyasztási szerkezet keresztmetszeti vizsgálata

A háztartások fogyasztási szerkezetét különböző vetületben vizsgálhatjuk. Az egyik megközelítés a *fogyasztás források/finanszírozók szerinti megoszlása*.

Mint az 1. táblázatból látható, a fogyasztás források szerinti szerkezete nem tér el számottevően a két országcsoport között. Mind a régi tagok, mind a visegrádi országok átlagában a fogyasztás mintegy négyötöde a személyes jövedelemből finanszírozott fogyasztási kiadásból, körülbelül egyötöde természetbeni juttatásból származik. Az országcsoportokon belül azonban elég jelentős különbségek vannak. A természetbeni juttatások aránya a svédországi 31,2 százalék és a szlovákiai 13 százalék között szóródik. Nagy-Britanniában viszonylag jelentős (3,4%) a nonprofit intézményektől származó természetbeni juttatás aránya.

A magyar arányok az EU 15-höz állnak közelebb, ami azt mutatja, hogy az állami és a háztartásokat szolgáló nonprofit intézmények által ingyen vagy csekély térítés ellenében nyújtott egészségügyi, oktatási stb. szolgáltatásoknak nálunk nagyobb szerepe van, mint a másik három visegrádi országban.

1. táblázat

A háztartások végső fogyasztásának szerkezete 2006-ban
(százalékban, folyó árak alapján)

Megnevezés	EU 15	Visegrádi országok	Ebből: Magyarország
Fogyasztási kiadás	79,8	83,1	78,7
Természetbeni társadalmi juttatás			
– kormányzattól	18,2	15,5	19,0
– nonprofit intézménytől	2,0	1,4	2,3
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Forrás: OECD [2008b], [2008c].

Megjegyzés. Itt és a többi táblázatban szereplő arányokat a nemzeti valutában/euróban megadott adatok alapján számoltam. Az országcsoportokra vonatkozó átlagokat az OECD hivatalos – vásárlóerő-paritáson számolt GDP-n alapuló – súlyrendszerével kalkuláltam (OECD [2008c]).

A továbbiakban a fogyasztási kiadások belső szerkezetét mutatom be, mert erről vannak részletes adatok. Ez a mutató a vásárolt fogyasztáson kívül tartalmazza a természetbeni béreket, a saját termelésű fogyasztást és a saját tulajdonú lakások imputált lakbérét. Az adatok a hazai fogyasztási kiadásokra vonatkoznak. A hazai koncepció az ország földrajzi határain belül elfogyasztott termékek és szolgáltatások értékét mutatja. Az említett kiadványban egy összegben megadják ugyan a rezidensek külföldön történő és a nemrezidensek belföldi fogyasztását, de ennek bontását nem.

A szakirodalom szerint a fogyasztási kiadások szerkezetének országok közötti eltéréseit sok tényező befolyásolja. Ezek közül a fontosabbak:

- az országok gazdasági fejlettsége. Közismert az ún. Engel-törvény, mely szerint a jövedelmek növekedésével csökken az élelmiszerekre, ugyanakkor növekszik az iparcikkre és a szolgáltatásokra fordított kiadások aránya;¹
- az országok árszerkezete. Tekintve, hogy az adatok nemzeti valutában vannak megadva, a fogyasztás struktúráját befolyásolja az egyes árucsoportok relatív drágasága;
- az országok természeti adottságai. Például hidegebb éghajlatú országban többet kell költeni fűtésre;

¹ Eredetileg *Ernst Engel*, német statisztikus országon belüli keresztmetszeti adatok alapján fogalmazta meg a megállapításait az 1857-ben publikált tanulmányában. Később kimutatták, hogy e törvényszerűség érvényes országok közötti összehasonlításban is.

- a népesség fogyasztási szokásai, hagyományai. Ide tartozik például az alkoholhoz való viszony, ami befolyásolja a szeszes italok fogyasztásának mennyiségét;
- az idegenforgalom szerepe. Amennyiben a hazai fogyasztási szerkezetet vizsgáljuk, a jelentősebb beutazó turizmussal rendelkező országokban megnő a vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás szerepe;
- a lakosság korstruktúrája. Más a fiatalok kiadásainak szerkezete (például több ruházat), mint az időseké (például több gyógyszer);
- a háztartások átlagos lélekszáma. A kisebb háztartásokban viszonylag magasabbak a lakásfenntartással kapcsolatos rezszi költségek, mint a nagyobb háztartásokban.

A fogyasztás szerkezete vizsgálható a *kiadások rendeltetése szerinti bontásában*. Erre szolgál az egyéni fogyasztás rendeltetés szerinti osztályozása (Classification of Individual Consumption by Purpose – COICOP). A COICOP különböző szinteken (főcsoport, csoport, alcsoport) mutatja a fogyasztás szerkezetét. A 2. táblázat a 12 főcsoport szintjén jellemzi a strukturális eltéréseket.

2. táblázat

A háztartások fogyasztási kiadásának szerkezete rendeltetés szerinti bontásban 2006-ban
(százalékban, folyó árak alapján)

COICOP-főcsoport	EU 15*	Visegrádi országok	Ebből: Magyarország
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	12,1	18,9	16,9
Szeszes italok, dohányárak és kábitószer	3,3	7,1	8,9
Ruházat és lábbeli	5,7	4,3	3,4
Lakásszolgáltatás, víz, villamos energia, gáz és egyéb tüzelőanyag	21,9	22,8	18,5
Lakberendezés, lakásfelszerelés, rendszeres lakáskarbantartás	6,4	5,0	6,3
Egészségügy	3,5	3,4	3,6
Közlekedés és szállítás	13,7	10,4	16,1
Hírközlés	2,7	3,6	4,2
Szabadidő és kultúra	9,5	8,3	7,9
Oktatás	1,0	1,2	1,2
Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás	9,0	4,3	5,1
Egyéb termékek és szolgáltatások	11,2	10,7	7,9
<i>Hazai fogyasztási kiadás összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

* Néhány ország esetében 2005-ben.

Forrás: OECD [2008b], [2008c].

A 2. táblázatból kitűnik, hogy az élelmiszerek és az alkoholmentes italok aránya a visegrádi országokban – és ezen belül Magyarországon – lényegesen magasabb, mint a korábbi EU-tagállamokban. A többletet azonban nem lehet csupán az Engeltörvénnyel (alacsonyabb fejlettség) magyarázni, ugyanis az egyéni fogyasztásnak ez a főcsoportja csak az otthon fogyasztott élelmiszereket tartalmazza. A vendéglátóhelyeken elfogyasztott élelmiszerek a Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás főcsoportban vannak, ahol az EU 15 aránya a magasabb. A két főcsoport együttes súlyában lényegesen kisebb a különbség. Tehát itt a fogyasztási szokások, valamint az idegenforgalom is szerepet játszik. Jellemző, hogy a vendéglátás súlya Spanyolországban és Görögországban a legmagasabb (18,5, illetve 17,4 százalék), mely országokban jelentős a beutazó turisták száma. Az Egészségügy főcsoport (fekvőbeteg-ellátás) is tartalmaz élelmiszert, ennek súlya azonban nem jelentős.

A másik jellegzetesség az újonnan csatlakozott országokban a szeszesitalok és dohányárak magas aránya. E tekintetben Magyarország aránya kirívó. A vizsgálatba bevont 19 ország közül csak Luxemburgban magasabb (9,2%) e főcsoport súlya, mint nálunk.

A többi főcsoport esetében nincsenek markáns különbségek a két országcsoport között. Magyar viszonylatban említésre méltó még a lakással összefüggő szolgáltatások alacsony és a közlekedési kiadások magas aránya. Az előbbi összefüggést e szolgáltatások egy részének (például gázenergia) támogatásával, de erre alaposabb elemzéssel lehetne magyarázatot adni.

Az abszolút különbségek, valamint a legkisebb négyzetek módszere segítségével kiszámoltam, hogy összességében mely ország fogyasztási szerkezete áll a legközelebb a magyarországi struktúrához és melyiké a legtávolabbi.

Mindkét módszerrel a Csehországgal való összehasonlítás esetében kaptuk a legkisebb különbséget. Ebben nyilvánvalóan szerepet játszott a gazdasági fejlettség, a földrajzi elhelyezkedés és a történelmi múlt hasonlósága. Az abszolút különbségek módszere szerint a magyar–görög viszonylatban, a legkisebb négyzetek módszere szerint pedig a magyar–ír viszonylatban volt a legnagyobb eltérés. Az előbbit a vendéglátás nagy súlya, az utóbbit az élelmiszerek és a vendéglátás eltérő arányai okozták. A 3. táblázat azt mutatja, hogy milyen kapcsolat van a fogyasztási szerkezet és az országok fejlettsége között. Az utóbbit a vásárlóerő-paritáson számított egy főre jutó GDP jellemzi.

A 3. táblázatból látható, hogy a fejlettséggel szignifikáns pozitív kapcsolatban van a Lakberendezés, lakásfelszerelés, rendszeres lakáskarbantartás, valamint a Közlekedés és szállítás főcsoport. Nyilvánvaló, hogy a magasabb jövedelmű országokban az alapvető szükségletek (élelmezés, ruházzkodás, lakásrezsi) kielégítése után több marad az előbbi csoportokban szereplő termékek és szolgáltatások megvásárlására. A 2. táblázat azt tanúsította, hogy az EU 15 és az EU 4 viszonylatában érvényesül is ez az összefüggés.

A fogyasztási szerkezet kapcsolata a gazdasági fejlettséggel 2006-ban
(százalékban, folyó árak alapján)

Országok	Élelmiszerek és alkoholmentes italok	Szeszes italok, dohányárúk és kábítószer	Ruházat és lábbeli	Lakásslolgáltatás, víz, villamos energia, gáz és egyéb tüzelőanyag	Lakberendezés, lakásfelszerelés, rendszeres lakáskarbantartás	Egészségügy	Közlekedés és szállítás	Hírközlés	Szabadidő és kultúra	Oktatás	Vendéglátás és szálláshelyszolgáltatás	Egyéb termékek és szolgáltatások	Fogyasztási kiadás összesen	Egy főre jutó GDP vásárlóerőparitáson (dollár)
Ausztria	10,8	2,9	6,3	20,5	7,3	3,2	13,0	2,6	11,6	0,6	12,1	9,1	100,0	35 695
Belgium	13,1	3,4	5,3	22,8	5,5	4,3	14,9	2,1	9,4	0,6	5,1	13,5	100,0	33 527
Dánia*	11,1	3,8	4,8	26,5	5,8	2,6	13,7	2,1	11,1	0,7	5,0	12,9	100,0	35 217
Finnország	12,4	4,9	4,9	24,9	5,5	4,2	12,6	2,7	11,8	0,4	6,4	9,4	100,0	32 736
Franciaország	13,4	3,0	4,7	24,9	5,9	3,4	14,5	2,7	9,2	0,7	6,2	11,4	100,0	31 048
Görögország*	14,1	4,1	5,3	15,0	5,0	7,5	9,5	1,8	7,7	2,8	17,4	9,7	100,0	25 472
Hollandia	10,9	2,9	5,5	23,0	6,6	2,2	11,9	4,5	10,4	0,5	5,3	16,3	100,0	36 548
Írország	5,7	5,0	5,0	20,0	7,0	3,8	12,7	3,4	7,4	1,2	15,4	13,4	100,0	40 716
Luxemburg	9,3	9,2	3,9	21,4	7,5	2,1	19,1	1,3	8,0	0,5	7,2	10,5	100,0	78 138
Nagy-Britannia*	8,9	3,7	5,8	19,8	5,8	1,6	15,1	2,2	12,6	1,4	11,8	11,1	100,0	31 580
Németország	11,0	3,4	5,2	24,4	6,9	4,8	14,1	2,7	9,3	0,7	5,4	12,1	100,0	31 950
Olaszország	14,7	2,7	8,0	20,6	7,6	3,2	13,3	2,7	6,8	0,9	9,9	9,7	100,0	28 866
Portugália*	16,2	3,5	7,1	14,2	6,8	5,5	14,2	2,8	6,7	1,2	10,4	11,3	100,0	19 967
Spanyolország	13,8	2,7	5,5	16,7	5,3	3,5	11,9	2,6	8,9	1,4	18,5	9,2	100,0	29 382
Svédország*	12,0	3,7	5,3	28,3	5,2	2,7	13,2	3,1	11,8	0,3	5,1	9,3	100,0	32 770
Csehország	15,5	7,8	4,6	22,7	5,6	2,0	11,5	3,8	11,1	0,6	6,2	8,6	100,0	22 009
Lengyelország	20,9	6,6	4,6	23,7	4,4	4,0	8,6	3,3	7,3	1,3	2,8	12,5	100,0	14 641
Magyarország	16,9	8,9	3,4	18,5	6,3	3,6	16,1	4,3	7,9	1,3	5,1	7,9	100,0	18 154
Szlovákia	17,9	4,8	3,4	26,3	5,2	2,8	8,7	3,6	8,6	1,4	7,8	9,5	100,0	17 585
Korrelációs együttható	-0,70	0,20	-0,09	0,08	0,52	-0,31	0,65	-0,52	0,09	-0,39	0,04	0,19		

* 2005-ben.

Forrás: OECD [2008a], [2008b].

Jelentős negatív kapcsolat az Élelmiszerek és alkoholmentes italok, valamint a Hírközlés főcsoportokkal van. Az előbbit a már említett Engel-törvény magyarázza, az utóbbira nehéz okot találni. Meglepőnek tűnhet, hogy mind az egészségügyi, mind az oktatási kiadások negatív korrelációban vannak a fejlettséggel. Figyelembe kell azonban venni, hogy itt csak azok a kiadások vannak elszámolva, amelyeket a lakosság a saját jövedelméből finanszíroz. E szolgáltatások jelentős része a kormányzat és a nonprofit szervezetek kiadásai között szerepel és a háztartások ingyenes juttatásként kapják meg. Számoltam korrelációs együtthatót a fogyasztási szerkezet és olyan mutatók között is, mint az országok területe, népessége, népsűrűsége és korstruktúrája. A kapcsolat azonban ezeknél a változóknál általában gyenge volt. Egyedül a 14 éven aluliak aránya az össznépességen belül mutat jelentősebb negatív kapcsolatot az élelmiszerfogyasztással. A COICOP-csoportosításban a munkahelyi és a diákétkeztetések nem az Oktatási, hanem a Vendéglátás (11.1.) csoportban, a bölcsődei étkeztetés pedig a Szociális ellátás (12.4.) csoportban szerepel.

Néhány országról közlik a *fogyasztási szerkezetnek a javak jellege* (tartós és nem tartós javak, szolgáltatások) szerinti bontást is.

4. táblázat

A fogyasztási kiadások szerkezete a javak jellege szerint
(százalékban, folyó árak alapján)

Ország	Évek	Tartós javak	Nem tartós javak	Szolgáltatások	Összesen
Franciaország	2006	20,4	31,5	48,1	100,0
Görögország	2005	7,7	34,2	58,2	100,0
Hollandia	2006	19,9	29,1	51,0	100,0
Írország	2005	17,7	33,4	48,9	100,0
Csehország	2006	17,8	42,1	40,1	100,0
Lengyelország	2004	12,6	39,8	47,6	100,0
Magyarország	2006	16,6	45,6	37,8	100,0
Szlovákia	2006	10,4	51,6	37,9	100,0

Forrás: OECD [2008b].

A rendelkezésre álló kevés adat azt mutatja, hogy a fejlettebb országokban általában magasabb a tartós fogyasztási cikkek és a szolgáltatások aránya, a kevésbé fejlett országokban viszont nagyobb a nem tartós fogyasztási cikkek súlya. Magyarország ebben a tekintetben nem különbözik lényegesen. A szolgáltatások magasabb aránya azzal is összefügg, hogy ezek általában munkaigényesek és a fejlettebb országokban a magas bérszínvonal megemeli e tevékenységek árát. Görögor-

szág esetében a szolgáltatások magas arányában a jelentős idegenforgalom is szerepet játszik.

2. A fogyasztási szerkezet időbeli változásai

Az előbbieken a fogyasztási szerkezetet *keresztmetszetben* (döntően a 2006. év adatain) láthattuk. A *dinamikus* összehasonlítást célszerű a változatlan áras adatok alapján elvégezni, mert ezáltal ki lehet szűrni az árarányok változásának hatását. A fogyasztási szerkezet időbeli változását 2000-tól mutatom be, mert ettől az évtől kezdve minden országra rendelkezésre állnak az adatok.

Mint az 5. táblázatból látható, 2000 és 2006 között nagy mértékű szerkezeti változások nem következtek be. Mindkét országcsoporthoz nőtt a hírközlési és az egyéb kiadások aránya, ugyanakkor csökkent az élelmiszerek, élvezeti cikkek, lakásszolgáltatások és a vendéglátás súlya. A változások arról tanúskodnak, hogy az Engel-törvény nemcsak keresztmetszetben, hanem dinamikusan is érvényesül.

5. táblázat

A fogyasztási kiadás szerkezetének változása
(százalékban, 2000. évi árak alapján)

COICOP-főcsoport	EU 15		Visegrádi országok		Ebből: Magyarország	
	2000	2006*	2000	2006	2000	2006
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	12,6	12,1	21,3	19,2	18,9	16,6
Szeszes italok, dohányárúk és kábítószer	3,5	3,0	7,4	6,7	8,4	7,7
Ruházat és lábbeli	6,4	6,4	5,0	5,6	4,4	3,8
Lakásszolgáltatás, víz, villamos energia, gáz és egyéb tüzelőanyag	20,4	20,3	20,3	20,1	18,4	16,3
Lakberendezés, lakásfelszerelés, rendszeres lakáskarbantartás	6,8	6,7	5,1	5,7	6,5	7,7
Egészségügy	3,3	3,5	2,9	3,1	3,2	3,0
Közlekedés és szállítás	13,9	13,5	10,4	10,6	14,9	17,9
Hírközlés	2,5	3,4	2,8	4,1	4,1	5,3
Szabadidő és kultúra	9,7	10,7	9,1	8,8	7,4	8,5
Oktatás	1,0	0,9	1,0	1,0	1,1	0,9
Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás	9,0	8,5	4,6	3,9	4,8	4,1
Egyéb termékek és szolgáltatások	10,9	11,0	9,9	11,2	7,8	8,1
<i>Hazai fogyasztási kiadás összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

* Néhány ország esetében 2004 vagy 2005.

Forrás: OECD [2008b], [2008c].

Feltűnő a ruházatkodási kiadások tendenciája Magyarországon: míg a két országcsoportban stagnált, vagy kis mértékben emelkedett az arány, nálunk az amúgy is alacsony részesedés tovább csökkent. A jelenség azért is érthetetlen, mert a vizsgált időszakban a ruházatkodási cikkek drágulása jelentősen elmaradt az átlagos inflációtól. Az időszak utolsó négy évében nálunk az egy főre jutó reáljövedelem 14,5 százalékos növekedése mellett a ruházatkodási kiadások volumene 0,8 százalékkal csökkent. Az okokat csak mélyebb elemzéssel lehetne feltárni, de feltételezem, hogy a hivatalos statisztika a ruházati vásárlások egy részét nem tudja nyomon követni (például az ún. kínai piacokon). Egy marketingszakértő (*Kozák* [2008]) szerint a magyar fogyasztó a ruháit minden második vásárlás alkalmával utcai árusnál, távol-keleti boltban vagy használtruha-üzletben szerzi be.

Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy a magyar fogyasztási szerkezet több vonatkozásban is eltér a nemzetközi arányoktól: magas az élvezeti cikkekre és a közlekedésre, ugyanakkor alacsony a ruházatkodásra, valamint a lakásszolgáltatásokra fordított kiadások súlya. Ezek az eltérések mind a régi, mind pedig az új EU-tagországokkal szemben érvényesülnek. Valószínűleg más sajátosságokra is fény derülne, ha a fogyasztási szerkezetet mélyebb bontásban (csoportok, alcsoportok szintjén) elemeznénk. A 2001. évi adatok összehasonlítása alapján *Szabó* [2006] megállapította, hogy a magyarországi élelmiszer-fogyasztás aránya nemcsak magas a fejlettebb országokhoz képest, hanem a belső tartalma is eltér azoktól. Abszolút mennyiségben is kiemelkedő a cukor és édesítőszer, a fűszerek, az állati zsírok, a tojás; ugyanakkor alacsony a tej és a hal fogyasztása.

Az összehasonlítás a 2005–2006. évek adataira támaszkodott. 2007–2008. években lassult a fogyasztási kiadások növekedési üteme. Előzetes adatok szerint 2007-ben a jövedelemcsökkenés ellenére a fogyasztási kiadások volumene 0,7 százalékkal nőtt, mert a háztartások a megtakarításaik terhére „simították” a fogyasztásukat. Egyelőre nem lehet tudni, hogy a kis mértékű emelkedés, ami jelentős (8 százalékos) infláció mellett ment végbe, hogyan hatott a fogyasztási szerkezetre. A KSH-nak a kiskereskedelmi forgalom és a fogyasztói árak alakulása alapján készített értékelése (*KSH* [2008]) szerint 2007-ben folyó áron nőtt az élelmiszerek, a lakásszolgáltatások és az egészségügyi kiadások aránya, ugyanakkor mérséklődött a ruházatkodás és a közlekedés részesedése.

2008 I–III. negyedévében 0,6 százalékkal nőtt a fogyasztási kiadások volumene. 2009-ben az előrejelzések szerint a pénzügyi válság hatására csökkenni fog a fogyasztási kiadások volumene, ami legutóbb Magyarországon az 1994–1996. években fordult elő. Akkor még nem a COICOP-rendszer szerint mérték a fogyasztás szerkezetét, hanem kiadási főcsoportok szerinti bontásban. Eszerint ezekben az években összehasonlító árakon csökkent mind a tartós, mind a nem tartós javak, és nőtt a szolgáltatások aránya a fogyasztási kiadásokon belül (*KSH* [2000]).

Ha a visszaesés nem lesz tartós, az elkövetkező években várhatóan folytatódnak a fejlődéssel együtt járó általános tendenciák: csökken az élelmiszerek és az élvezeti cikkek, ugyanakkor nő a lakberendezéssel, szabadidővel összefüggő kiadások részesedése. Az arányokat módosíthatja, ha egyes árucsoportoknál (például háztartási energia) kirívó árnövekedés következik be, vagy ha az ingyenes szolgáltatások (oktatás, egészségügy) egy része térítésessé válik.

Irodalom

- KOZÁK Á. [2008]: *Kincskeresők. Pillanatfelvétel a magyar fogyasztóról*. HVG könyvek. Budapest.
- KSH [2000]: *Magyarország Nemzeti Számlái, 1996–1998*. Budapest.
- KSH [2008]: *Magyarország, 2007*. Budapest.
- OECD [2008a]: *National Accounts of OECD Countries: Volume I. Main Aggregates, 1995–2006*. Paris.
- OECD [2008b]: *National Accounts of OECD Countries: Volume II. Detailed Tables, 1995–2006*. Paris.
- OECD [2008c]: *Economic Outlook*. 83. Paris.
- SZABÓ L. [2006]: Uniós felzárkózás és fogyasztáspolitikai. *Bővülő Európa*. 25. köt. 1. sz. 25–54. old.

Summary

Based on data of OECD, the author compares the structure of household consumption within the European Union. His analysis comprises the breakdown of consumption by sources the purpose and character of goods. It examines the connection between the state of economic development and consumption structure, and reveals the difference between the consumption structure of old and new EU members. The paper shows that the Hungarian structure of consumption differs in several aspects from international proportions: the share of alcoholic beverages, tobacco and transport is higher, while that of expenditure on clothing and housing is lower than abroad.